

Sosyal Medya Platformlarında Dijital Şiddet: Spor Bilimleri Öğrencileri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma¹

Erdal ÇETİN²

Öz

Bu çalışma spor bilimleri bölümlerinde okuyan öğrencilerin sosyal medya platformlarında maruz kaldıkları dijital şiddeti karşılaştırmalı olarak ele almaktadır. Örneklem grubunu Batman üniversitesi öğrencilerinin oluşturduğu çalışma için dijital şiddet eylemlerini konu alan bir anket uygulanmıştır. Anket sonuçlarına göre spor bilimlerinde okuyan öğrenciler, diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre daha fazla dijital şiddete maruz kalmıştır. Spor bilimleri öğrencilerinin en fazla maruz kaldıkları eylemlerin, sosyal medya veya e-posta hesap şifrelerinin istenmesi (%23,1), ısrarlı bir şekilde takip istekleri (%20,5), paylaşımlarında hakarete ve rahatsız edici yorumlara maruz kalma (%19,9) ve yazılı, görsel ve sözlü taciz mesajları alma (%16,5) olmuştur. Spor bilimleri bölümlerinde okuyan öğrenciler cinsiyet, etnik kimlik/ırk ve fiziksel özelliklerinin bu eylemlere maruz kalmalarında önemli bir faktör olduğunu beyan etmiştir. Bu eylemler karşısında aldıkları önlemler veya tepkiler sorulan öğrencilerin önemli bir kısmının bloklama ya da uygulama içinde şikâyet etme gibi seçeneklerini değerlendirdikleri; buna karşın sosyal önlemler veya hukuki girişimler konusunda zayıf tepkiler gösterdikleri belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler

dijital şiddet
gençlik
spor
şiddet

Makale Hakkında

Geliş Tarihi: 17.12.2022

Kabul Tarihi: 14.02.2023

Doi:
10.20304/humanitas.1220415

Digital Violence in Social Media Platforms: A Comparative Study on Students of Sports Sciences

Abstract

This study comparatively examines the digital violence that sports science students are exposed to on social media platforms. For the study whose sample included students of Batman University, a questionnaire about digital violence was used. According to the results of the questionnaire, students in Sport Sciences were exposed to more digital violence than students in other departments. Acts students of sports sciences were most exposed to were a requirement of social media or e-mail account password (23.1%) and persistent follow-up requests (20.5%). Students of the Department of Sports Sciences declared that gender, ethnic identity/race and physical characteristics were the leading factors in their exposure to these acts. When asked about the measures or reactions they used to prevent these acts, the majority of the students suggested that they considered options such as blocking or intranet complaining but they showed weak reactions to social measures or legal initiatives.

Keywords

digital violence
sport
violence
youth

About Article

Received: 17.12.2022

Accepted: 14.02.2023

Doi:
10.20304/humanitas.1220415

¹ Bu çalışma, Batman Üniversitesi Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır.

² Dr. Öğr. Üyesi, Batman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Batman/Türkiye, erdal.cetin@batman.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4258-123X

Giriş

Kültürel ve toplumsal ilişkilerin etkilediği, çok yönlü ve kompleks bir özelliğe sahip şiddet pratikleri, toplumsal hayatın birçok alanında görülmektedir. Farklı biçimlerde ortaya çıkan söz konusu şiddet eylemleri özellikle bireyler arası güç ilişkilerinden beslenmekte ve fiziksel eylemlerin yanı sıra sembolik nitelikler de taşıyabilmektedir (Ayan, 2010; Kızmaz, 2006; Okumuş, 2014). Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 2002) şiddeti, “fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması” şeklinde tanımlamaktadır. Wieviorka (2014) şiddetin farklı öznel ve nesnel yönlerinin olabileceğini ve bireylerin bir özne olarak şiddet eylemleri ile aralarındaki bağın çok farklı gerekçelere dayanabileceğini söyler. Ona göre, sabitlenen veya kontrol edilebilen bir figür olmayan şiddet öznesinin şiddet ile olan bağı, çeşitli nedenlerle engellenme ya da aynı gerekçelerle aşırı anlam arayışları gibi farklı şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Yine Collins (2008) şiddet tüneli olarak vurgulandığı ve inşa sürecine atıf yaptığı durumun şiddet olgusunun anlaşılmasında önemli olduğunu söyler ve bireyin içinde yaşadığı koşulların şiddet eyleminin niteliğine ve yönüne dair bilgiler içerdiğini belirtir.

Günümüzde şiddetin yaygınlaştığı diğer bir alan ise dijital alan ve onun ortaya çıkardığı sosyal medya platformlarıdır (Arslan, 2020; Ekrem ve Güneri 2021; Özmen, 2018; Peterson ve Densley, 2017; Vatandaş, 2021). Toplumsal yaşamın tüm izlerini taşıması nedeniyle sosyal medya platformları gelişen teknolojiler ile şiddeti üretebilen veya kolaylaştırabilen bir potansiyel taşımaktadır (Karaboğa ve Işık, 2022; Nagle, 2018; Patton ve ark., 2014; Tripathi, 2017; Türkoğlu, 2022). Sosyalleşme sürecinin bir parçası haline gelen bu platformlarda şiddet, dijital ortama göre şekillenmektedir. Bu ortam içinde bazen şiddet faallerinin dijital araçları kullanarak yaptıkları bilinçli eylemler bazen de maruz kalanın dijital araç kullanımındaki zaafiyetlerinden doğan nedenlerle gerçekleşebilmektedir. Bu anlamda kaynağını insanoğlunun pratiklerinden alan dijital şiddet (Bjelajac ve Filipović, 2021) fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik şiddet biçimlerini dijital dünyaya özgü pratikler ile yeniden inşa etmektedir.

Şiddet olgusunun dijital araçlarla ilişkisinde ortaya çıkan farklı ifade biçimlerinin olduğu görülmektedir (Oğuz Özgür ve Özkul, 2022; Şener ve Abınık, 2021). Çocuk ve gençlerin dijital ortam üzerinden birbirleri ile kurdukları güç ve iktidar ilişkileri siber zorbalık olarak gerçekleşebilmektedir (Agatston, Kowalski ve Limber, 2007; Aksaray, 2011; Erdur Baker ve Kavşut, 2007; Keith ve Martin, 2005; Slonje ve Smith, 2008). Dürtülerinin kontrolünde yaşanan zorlukların yansımaları olarak siber saldırganlık diğer bir ifade biçimidir

(Corcoran, McGuckin ve Prentice 2015; Seryol ve Günbatar, 2022; Smith, 2011). Aynı şekilde dijital ortamda flört şiddetinin izlerini görmek mümkündür. Siber flört şiddeti olarak kavramsallaştırılan bu durum özellikle ikili ilişkilerde şiddetin yaygın bir biçimi olarak kabul edilmektedir (Bakır ve Kalkan, 2019; Borrajo, Gámez-Guadix, Pereda ve Calvete, 2015; Caridade, Braga ve Borrajo, 2019; Rodríguez-Domínguez, Pérez-Moreno ve Durán, 2020; Uğur, Akat, Savcı ve Ercengiz, 2022; Zweig, Lachman, Yahner ve Dank, 2014). Farklı ifadelere rağmen genel anlamda dijital şiddet (siber şiddet)

fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veya acı ile sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel olan, kişilere karşı şiddete neden olmak, şiddeti kolaylaştırmak veya kişileri tehdit etmek için bilgisayar sistemlerinin kullanılması ve bireyin koşullarının, özelliklerinin veya kırılganlıklarının sömürülmesi

şeklinde tanımlanabilir (Council of Europe, 2018). Fascendini ve Fialová (2011)'ya göre dijital şiddetin ortaya çıkışını ve kısa süre içinde bireyleri tehdit edecek şekilde yaygınlaşmasını kolaylaştıran bazı faktörler vardır: Öncelikle dijital araçların (cep telefonu, bilgisayar, tablet vs.) yaygınlaşması ile birlikte şiddeti gerçekleştiren öznenin bu araçlara ulaşmadaki kolaylığı şiddet eylemleri için fırsat oluşturmaktadır. Yine teknolojinin kullanarak hedefe (mağdura) kolay bir şekilde ulaşma veya onu takip etme olanağı sağlamaktadır. Ayrıca dijital platformlar, saldırganın doğrudan (fiziki) iletişime geçmediği ve gerçek kimliğini gizleyebildiği bir ortam sunmaktadır. Söz konusu şiddet biçimlerinin dijital araçlar ve sosyal medya platformları üzerinden hızla yaygınlaşabilmesi ve kitleselleşebilmesi şiddetin bu alan içindeki etkisini de artırmaktadır.

Dijital şiddetin sosyal medya platformlarına yansması ise bireyin tanımadığı bir kişi tarafından takip edilmesi, ısrarlı takip istekleri, takip edilmeye veya istenmeyen mesajlar üzerinden iletişim kurmaya zorlanma, hesapları ele geçirme, hesapların kontrol edilmesi, hesapların kopyalanması, cinsel taciz mesajları, tehdit ve şantaj maruz kalma gibi birçok farklı şekillerde ortaya çıkmaktadır (Henry ve Powell, 2016; IGF, 2015; Şener, 2013; Willard, 2007). PEW Araştırma Merkezi (Duggan, 2017) tarafından ABD'de yapılmış bir çalışmaya göre katılımcıların %40'ı siber tacize maruz kaldıklarını beyan etmiştir. Çalışmanın bulgularına göre özellikle 18-29 yaş aralığındaki gençlerin daha fazla siber tacize maruz kaldıkları görülmüştür. Modecki ve ark. (2014), 80 çalışmanın meta analizinde siber zorbalık ile ilgili ortalama oranın %15 olduğunu tespit etmiştir. Yine Avustralya'da 13-15 yaş aralığındaki çocukların %27'sinin siber zorbalığa maruz kaldıkları belirlenmiştir (Cross, Lester ve Barnes, 2015). Şener ve Abınık (2021) Türkiye'de yaptıkları bir çalışmada, her beş kişiden birinin dijital şiddet mağduru olduklarını ortaya çıkarmıştır. Ellyson, Adhia, Lyons ve Rivara (2020) dijital şiddetin bir biçimi

olan dijital flört şiddetini ele aldığı çalışmalarında flört deneyimi olan bireylerin %76,1'nin yaşamları boyunca en az bir kez dijital flört şiddetinin bir biçimine maruz kaldıkları görülmüştür. Çalışmada dijital şiddetin gençlerde daha yoğun olduğu, kadınların cinsiyet ve fiziksel özellikleri, erkeklerin de siyasi görüşlerinden dolayı şiddet mağduru oldukları belirlenmiştir.

Şiddetin dijital platformlara yansımada toplumsal kurumların ilişki biçimleri rol oynamaktadır. Okulda, iş hayatında, aile ve akrabalar arası ilişkilerde veya flört ilişkilerinde görülebilen dijital şiddetin farklı yöntem ve motivasyonlarla gerçekleşebildiği diğer bir alan da spor ortamıdır. Çünkü spor kurumu diğer kurumlarda olduğu gibi şiddet pratiklerini alana özgü bir şekilde üretebilmektedir. Hem sporcular arasında hem de farklı aktörlerden sporculara dönük farklı şiddet biçimleri ortaya çıkması (Brackenridge ve Fasting, 2002; Fasting, Chroni ve Knorre 2014; Gervis, Rhind ve Luzar, 2016; Hartill, 2009; Kılıç, 2019; Ohlert, Seidler, Rau, Rulofs ve Allroggen, 2017; Parent ve ark., 2016; Stirling ve Kerr, 2008), şiddetin spor ile ilişkisini göstermesi bakımından önemlidir. Kerr, Jewett, MacPherson ve Stirling (2016) çalışmalarında sporcuların antrenmanlarda, müsabaka öncesi ve sonrasında farklı zorbalık türlerine maruz kalabildiklerini belirlemiştir. Benzer şekilde dijital araçlar aracılığıyla şiddet biçimlerinin yaşanması mümkün olan sporda bireyler, farklı amaçlar ve farklı şekillerde şiddetin öznesi veya mağduru haline gelebilmektedir (Cantor, Joppa ve Angelone, 2020; Doğan, 2019; Meggs ve Ahmed, 2021; Oshiro, Weems ve Singer, 2021; Sanderson ve Weathers, 2019). Kavanagh, Jones ve Sheppard-Marks (2016)'ın elit düzeyde sporcuların dijital ortamda yaşadıkları deneyimleri konu edindikleri çalışmada sporcuların fiziksel, duygusal ve cinsel şiddete uğradıklarını ve etnisite, din, engellilik ve cinsel yönelim özelliklerden dolayı ayrımcı yaklaşımlarla kötü muameleye maruz kaldıklarını belirlemiştir.

Teknolojik gelişmeler ve bu gelişmelerin ortaya çıkardığı yeni iletişim platformlarının geldiği aşama, dijital şiddetin güncel bir konu olarak kalmaya devam edeceğini göstermektedir. Yine gençlerin bu araçlarla sosyalleşmeleri şiddet biçimlerini dijital alanda ortaya çıkarma ihtimalini artırmaktadır. Bu anlamda çalışma spor bilimleri bölümlerinde okuyan öğrencilerin yaşadıkları dijital şiddetin boyutlarını ortaya çıkarmayı ve diğer bölümlerde okuyan gençler ile karşılaştırmayı amaçlamaktadır.

Yöntem

Araştırma Sorusu ve Hipotezler

Çalışmanın amacı ile ilişkili olarak “üniversitede okuyan spor bilimleri öğrencileri ile spor bilimleri dışındaki diğer bölümlerde okuyan öğrencilerin dijital şiddete maruz kalmalarında anlamlı bir fark var mıdır” sorusu araştırmanın temel sorusudur.

Buna göre hipotezler; aşağıdaki şekilde kurulmuştur.

- Spor bilimlerinde okuyan öğrenciler daha fazla dijital şiddete uğramaktadır.
- Farklı bölümlerde okuyan öğrenciler farklı özelliklerinden dolayı dijital şiddete uğramaktadır.

Bunun yanı sıra genel olarak kadın ve erkek üniversite öğrencilerinin dijital şiddete maruz kalmalarında anlamlı bir fark olup olmadığı ve gençlerin dijital şiddet karşısında ne gibi önlemler aldıklarının cevapları da araştırılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada nicel araştırma yönteminin veri toplama aracı olan anket kullanılmıştır. Anket sorularının hazırlanma sürecinde literatür taraması yapılmış ve daha önce yapılmış çalışmalardan (Cebecioğlu ve Altıparmak, 2017; Şener ve Abınık 202; Tompson, Benz ve Agiesta, 2013) destek alınarak bir anket formu oluşturulmuştur. Oluşturulan taslaktan sonra ilgili alanda çalışmaları olan iki uzmandan görüş alınmıştır. Uzman görüşü kapsamında başvuru alan akademisyenler, Türkiye’de daha önce dijital zorbalık alanında çalışmaları bulunan araştırmacılardan seçilmiştir. Uzmanlardan alınan geri bildirimler ile anketin ilk hali oluşturulmuş ve 25 kişiye pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulamadan sonra bazı sorularda düzenlemeye gidilmiş ve anketin son hali oluşturulmuştur. Anket uygulanmak üzere çevrimiçi ortama aktarılmıştır.

Anket soruları üç bölümden oluşmuştur. İlk bölümde demografik bilgilerle ilgili sorular yer almaktadır. İkinci bölümde katılımcıların sosyal medya kullanımına ilişkin sorular bulunmaktadır. Üçüncü bölüm ise çalışmanın önemini ortaya çıkaran sorulardan oluşmaktadır. Bu bölümden katılımcıların maruz kaldıkları dijital şiddet eylemlerinin neler olduğu, bu eylemleri hangi özelliklerden dolayı yaşadıkları ve maruz kaldıkları dijital şiddet eylemlerinden sonra ne gibi tepki gösterdikleri ya da önlem aldıkları sorulmuştur.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Batman Üniversitesi’nde ön lisans ve lisans düzeyinde eğitim alan öğrenciler oluşturmaktadır. Çevrimiçi ortama aktarılan anket linki bölüm temsilcileri ve

öğretim elemanları aracılığıyla mesaj olarak öğrencilere ulaştırılmıştır. Bir aylık bir zaman dilimi sonucunda spor bilimleri bölümlerinde okuyan 159 öğrenci ve spor bilimlerinin bölümleri dışında kalan meslek yüksekokullarında okuyan ön lisans ve fen-edebiyat fakültesi ile sağlık bilimleri fakültesinde okuyan lisans bölümlerinden 182 öğrenci ankete katılmıştır. Ankete katılan öğrencilerin 192'si kadın, 149'u ise erkektir.

Verilerin analizi

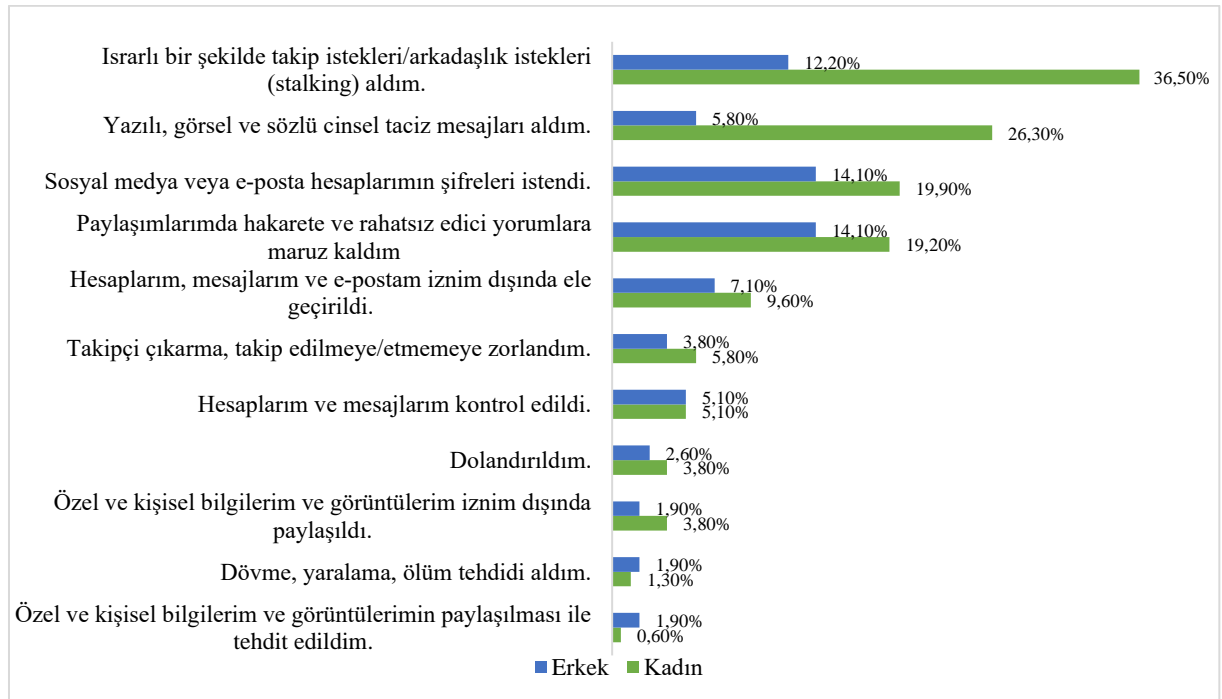
Çevrimiçi ortamda uygulanan anketlerin veri analizi için SPSS 26 programı kullanılmıştır. SPSS programına aktarılan verilerin Ki-kare anlamlılık düzeyine bakılmıştır. Ki kare anlamlılık düzeyi 0,05 olarak belirlenmiştir.

Etik hususlar

Araştırmaya başlamadan önce Batman Üniversitesi Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır. Onay alındıktan sonra uygulamaya başlanan anket için öncelikle onam formu okutulmuş ve onam formu onayından sonra ankete katılım sağlanmıştır. Onam formunda araştırmanın amacı açık bir şekilde yazılmış ve katılımcıların gönüllü olarak araştırmaya katıldıkları, araştırmadan ayrılma ya da rahatsız oldukları sorulara yanıt vermeme haklarının oldukları belirtilmiştir.

Bulgular

Çalışma kapsamında ortaya çıkarılmaya çalışılan ilk bulgu katılımcıların hangi dijital şiddet eylemlerine maruz kaldıklarıdır. Kadın ve erkek cinsiyetine göre hangi eylemlere maruz kaldıkları Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1: Katılımcıların maruz kaldıkları dijital şiddet eylemlerinin cinsiyete göre dağılımı

Şekil 1'e göre kadınların sosyal medya platformlarında en fazla maruz kaldıkları şiddet biçimi ısrarlı bir şekilde takip veya arkadaşlık istekleri almaları (%36,5) görülmüştür. Yazılı, görsel ve sözlü cinsel taciz mesajları (%26,3), sosyal medya veya e-posta hesaplarının şifrelerini isteme (19,9) ve paylaşımlarda hakarete ve rahatsız edici yorumlara maruz kalma (%19,2) kadın katılımcıların en fazla maruz kaldıkları diğer dijital şiddet eylemleri olmuştur. Erkek katılımcılarda ise sosyal medya veya e-posta hesaplarının şifrelerini isteme (%14,1) ve paylaşımlarında hakarete ve rahatsız edici yorumlara maruz kalma (%14,1) eylemleri ön plana çıkmıştır.

Tablo 1

Dijital Şiddet Eylemlerine Maruz Kalmanın Cinsiyete Göre Dağılımı

Dijital şiddete maruz kalma	Cinsiyet					
	Kadın		Erkek		Toplam	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
Evet	99	51,6	58	38,9	157	46,0
Hayır	93	48,4	91	61,1	184	54,0
Toplam	192	100,0	149	100,0	341	100,0

[$\chi^2 = 5,392$ sd=1 p=0,020]

Şekil 1'deki eylemlerden en az birini yaşayan katılımcılarda kadınların erkeklere oranla daha fazla maruz kaldıkları (Tablo 1) ve dijital şiddete maruz kalma ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark olduğu (P=0,020) görülmektedir. Kadınlarda herhangi bir dijital şiddet eylemine maruz kalma oranı %51,6 iken, bu oran erkeklerde %38,9 olarak tespit edilmiştir.

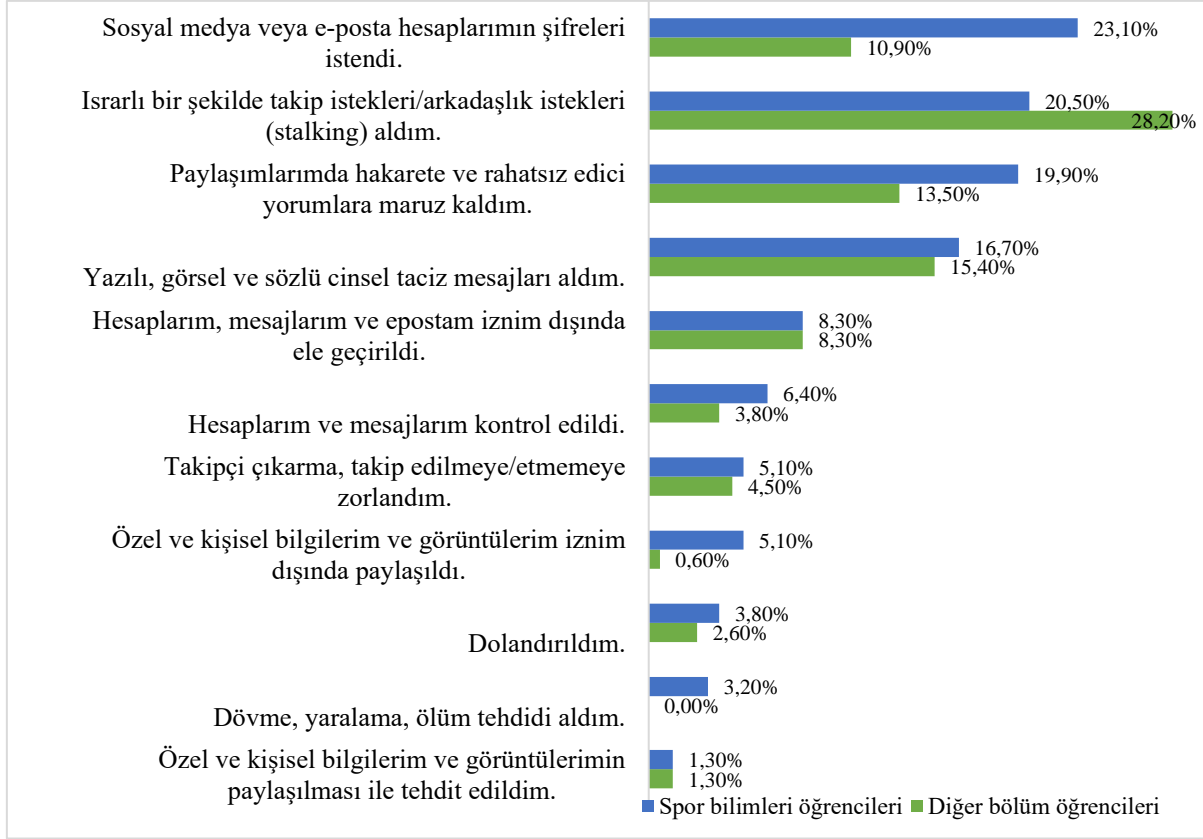
Tablo 2

Katılımcıların Okudukları Bölümler ile Dijital Şiddet Eylemlerine Maruz Kalmaları Arasındaki İlişki

Dijital Şiddet	Öğrencilerin Okudukları Bölümler					
	Spor Bilimleri Öğrencileri		Diğer Bölüm Öğrencileri		Toplam	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
Evet	84	52,8	73	40,1	157	46,0
Hayır	75	47,2	109	59,9	184	54,0
Toplam	159	100,0	182	100,0	341	100,0

[$\chi^2 = 5,527$ sd=1 p=0,019]

Araştırmanın ortaya çıkarmayı hedeflediği en önemli değişken spor bilimleri öğrencileri ve diğer bölümlerde okuyan öğrenciler arasında anlamlı bir fark olup olmadığıdır. Tablo 2'ye göre spor bilimleri öğrencileri daha fazla dijital şiddete uğramıştır. Spor bilimleri bölümlerinde okuyan öğrencilerin %52,8'si şekil 1'de belirtilen eylemlerden en az birisine maruz kalırken; bu oran diğer bölümlerde okuyan öğrencilerde %40,1 olarak tespit edilmiştir.

Şekil 2: Katılımcıların maruz kaldıkları dijital şiddet eylemlerinin okudukları bölümlere göre dağılımı

Okudukları bölümlere göre değerlendirildiğinde; spor bilimleri öğrencilerinin en fazla maruz kaldıkları eylemler sırasıyla, sosyal medya veya e-posta hesap şifrelerinin istenmesi (%23,1), ısrarlı bir şekilde takip istekleri (%20,5), paylaşımlarda hakarete ve rahatsız edici yorumlara maruz kalma (%19,9) ve yazılı, görsel ve sözlü taciz mesajları alma (%16,5) olurken; diğer bölümlerde okuyan öğrencilerde ısrarlı bir şekilde takip istekleri (%28,2), yazılı görsel ve sözlü taciz mesajları alma (%15,4), paylaşımlarında hakarete ve rahatsız edici yorumlara maruz kalma (%13,5) ve sosyal medya veya e-posta hesaplarının şifrelerinin istenmesi (%10,9) şeklinde olmuştur.

Tablo 3

Dijital Şiddete Maruz Kalmalarına Neden Olduğunu Düşündükleri Özelliklerin Okudukları Bölüme Göre Dağılımı

	Öğrencilerin Okudukları Bölümler					
	Spor Bilimleri Öğrencileri		Diğer Bölüm Öğrencileri		Toplam	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
Etnik kimlik/İrk	14	16,7	9	12,3	23	14,6
Siyasi görüş/ideoloji	8	9,5	5	6,8	13	8,3
Din/Mezhep	6	7,1	4	5,5	10	6,3
Cinsiyet	19	22,6	40	54,8	59	37,5
Yaş	3	3,6	3	4,1	6	3,8
Cinsel Yönelim	3	3,6	3	4,1	6	3,8
Fiziksel Özellikler	19	22,6	18	24,7	37	23,5
Memleket/Coğrafya	10	11,9	5	6,8	15	9,5
Engellilik	2	2,4	0	0,0	2	1,3
Meslek	3	3,6	1	1,7	4	2,5
Fikrim yok	33	39,3	11	15,1	44	28,0

Bu soruda katılımcılar birden fazla şık işaretlemiştir.

Çalışma kapsamında elde edilen diğer bir veri katılımcıların söz konusu eylemlere hangi özelliklerinden dolayı maruz kaldıklarına ilişkin görüşleridir. Her iki grupta da cinsiyet, fiziksel özellikler ve etnik kimlik ilk üç sırada olmasına rağmen aralarında oran olarak farklılıkların olduğu görülmüştür. Cinsiyet özellikleri spor bilimleri öğrencilerinde % 26,2 iken, diğer bölüm öğrencilerinde %54,8 olarak ölçülmüştür. Yine fiziksel özellikler spor bilimleri öğrencilerinde %22,6, diğer bölüm öğrencilerinde %24,7 olarak tespit edilmiştir. Etnik kimlik/ırk şikkında ise spor bilimleri öğrencileri %16,7, diğer bölüm öğrencilerinde %12,3 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 4

Maruz Kaldıkları Dijital Şiddet Eylemleri Karşısında Aldıkları Önlem veya Gösterdikleri Tepkilerin Okudukları Bölümlere Göre Dağılımı

	Öğrencilerin Okudukları Bölümler					
	Spor Bilimleri Öğrencileri		Diğer Bölüm Öğrencileri		Toplam	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
Blokluyordum	72	72,7%	32	55,2%	104	66,2%
Uygulama içinde şikâyet ediyordum	36	36,4%	22	37,9%	58	36,9%
Hesabı kapatıyordum	7	7,1%	3	5,2%	10	6,4%
Polise/Savcıya/Avukata bildiriyordum	4	4,0%	2	3,4%	6	3,8%
Ailem ile paylaşıyordum	10	10,1%	4	6,9%	14	8,9%
Arkadaşlarım ile paylaşıyordum	14	14,1%	4	6,9%	18	11,5%
Çevreden destek istiyordum	3	3,0%	6	10,3%	9	5,7%
Ekran görüntüsünü alıp bekliyordum	12	12,1%	2	3,4%	14	8,9%
Hiçbir şey yapmıyordum	12	12,1%	10	17,2%	22	14,0%

Bu soruda katılımcılar birden fazla şık işaretlemiştir.

Katılımcıların maruz kaldıkları eylemlere ilişkin nasıl bir tepki gösterdikleri veya önlem aldıkları da sorulmuştur. Katılımcıların önemli bir kısmının genellikle bloklama ve uygulama içinde şikâyet etme gibi seçenekleri değerlendirdikleri görülmüştür. Spor bilimleri öğrencilerinin %72,7'si söz konusu şiddet karşısında bloklamayı tercih ederken; bu oran diğer bölüm öğrencilerinde %55,2 olarak tespit edilmiştir. Spor bilimleri öğrencileri %36,4'ü uygulama içinde şikâyet ettiğini %12,1'i ekran görüntüsü aldığını ve yine %12,1'i ise hiçbir şey yapmadığını beyan etmiştir. Diğer bölüm öğrencilerinde ise uygulama içinde şikâyet %37,9; çevreden destek isteme %10,3; hiçbir şey yapmama oranı ise %17,2 olarak belirlenmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Çalışmada üniversiteli gençlerin maruz kaldıkları dijital şiddet incelenmiş ve spor bilimleri bölümlerinde okuyan öğrenciler, diğer bölümlerde okuyan öğrenciler ile karşılaştırmalı bir şekilde incelenmiştir. Öğrencilerin okudukları bölümlerden bağımsız olarak ele alındığında dikkat çeken ilk veri katılımcıların %46'sının dijital şiddeti yaşamaları olmuştur. Kadın katılımcılar erkek katılımcılara oranla daha fazla dijital şiddete maruz kaldıklarını beyan etmiştir. Oğuz Özgür ve Özkul (2022) tarafından yapılan bir çalışmada da benzer bir sonuç

ortaya çıkmış ve kadınların daha fazla dijital şiddet yaşadığını belirlemiştir. Bazı araştırmalar ise eylemin niteliklerine göre cinsiyet ve dijital şiddet arasında farklı sonuçların olabileceğini göstermiştir (Ekrem ve Güneri, 2021; Erdur Baker ve Kavşut, 2007; Staude-Müller, Hansen ve Voss, 2012).

Çalışmada kadınların sosyal medya platformlarında en fazla maruz kaldıkları şiddet biçimi ısrarlı bir şekilde takip veya arkadaşlık istekleri (%36,5) olduğu görülmüştür. Yine yazılı, görsel ve sözlü cinsel taciz mesajları (%26,3), sosyal medya veya e-posta hesaplarının şifrelerini isteme (%19,9) ve paylaşımlarda hakarete ve rahatsız edici yorumlara maruz kalma (%19,2) kadın katılımcıların en fazla maruz kaldıkları yaygın dijital şiddet eylemleri olarak belirlenmiştir. Erkeklerde ise sosyal medya veya e-posta hesaplarının şifrelerini isteme (%14,4) ve paylaşımlarda hakarete ve rahatsız edici yorumlara maruz kalma (%14,1) eylemleri en yaygın dijital şiddet türleri olarak ortaya çıkmıştır. Araştırmada elde edilen veriler daha önce Şener ve Abınık (2021) tarafında yapılan çalışma ile benzerlik göstermektedir. Söz konusu çalışmada kadınların %51'i dijital ortamlarda yazılı, sesli veya görüntülü taciz mesajları aldıklarını, %46'sı ise ısrarlı takibe uğradıklarını beyan etmiştir. Sanal ortamların yüz yüze ortamları yansıttığı ve bu yüzden toplumdaki yaygın düşmanlığı, şiddeti ve ötekileştirmeyi besleyen bir özelliğin olduğunu söylenebilir (Kavanagh, Litchfield ve Osborne, 2022). Kişiler arası ilişkilerdeki şiddet, ortamlara özgü özellikler ile dijital teknolojilerde artırılabilen ve bu durum kadınların yaşadıkları şiddetin dijital ortamlara taşınmasına neden olabilmektedir.

Araştırmanın hipotezlerinde biri olması itibarıyla ortaya çıkarılmaya çalışılan önemli bir veri, spor bilimleri öğrencileri ile diğer bölümlerde okuyan öğrencilerin dijital şiddete maruz kalmalarında anlamlı bir fark olup olmadığıdır. Veriler spor bilimleri bölümlerinde okuyan öğrencilerin daha fazla dijital şiddete maruz kaldıklarını göstermiştir. Spor bilimleri bölümlerinde okuyan öğrencilerin %52,8'i ve diğer bölümlerde okuyan öğrencilerin %40,1'i dijital şiddet eylemlerinden birine maruz kaldıklarını beyan etmiştir. Sporun beden ilişkileri etrafında gelişen özelliği ve atletik yetenek, performans gibi sonuç odaklı yapısı, diğer şiddet biçimlerini barındırmasına ve daha fazla zorbalık uygulanan bir alan haline gelmesine neden olabilmektedir (Douglas ve Carless, 2009; Mishna, Kerr, McInroy ve MacPherson, 2019; Wilinsky ve McCabe, 2021).

Okudukları bölümlere göre bakıldığında spor bilimleri öğrencilerinin en fazla maruz kaldıkları ilk üç dijital şiddet biçimi sırasıyla, sosyal medya veya e-posta hesaplarının şifrelerinin istenmesi (%23,1), ısrarlı bir şekilde takip istekleri (stalking) alma (%20,5) ve paylaşımlarında hakarete ve rahatsız edici yorumlara maruz kalma (%19,9) olduğu

belirlenmiştir. Diğer bölümlerde okuyan öğrencilerde ise ısrarlı bir şekilde takip istekleri (%28,2), yazılı görsel ve sözlü taciz mesajları alma (%15,4) ve paylaşımlarında hakarete ve rahatsız edici yorumlara maruz kalma (%13,5) yaşadıkları deneyimler olmuştur. Meggs ve Ahmed (2021) sporcuların Twitter hesaplarına yönelik taraftar mesajlarını inceledikleri çalışmalarında sporcuların performanslarına yönelik eleştirileri kabullendikleri ancak eleştirilerin bununla sınırlı kalmadığını, aile hayatlarına yönelik rahatsız edici yorumların olduğunu ve bunun sporcular üzerinden daha etkili olduğunu ortaya çıkarmıştır. Tompson ve ark. (2013) tarafından yapılan çalışmada da bireyin izni olmadan telefonundaki kısa mesajlara ve son arama bilgilerine bakma (%23), kendisi hakkında bir internet sayfasına doğru olmayan bir şey yazma (%22), bir internet sayfasına kendisi hakkında gerçekten kötü bir şey yazma (%21), ve e-posta hesabına veya sosyal medya hesaplarına giriş yaparak kendisini gözetleme (%16) gibi davranışların yaygın görülen dijital şiddet biçimleri olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan ve herhangi bir dijital şiddet eylemine maruz kaldığını beyan eden öğrencilere söz konusu eylemlere hangi özelliklerinden dolayı maruz kaldıkları sorulmuştur. Spor bilimleri bölümlerinde okuyan öğrenciler cinsiyet (%26,6), etnik kimlik/ırk (%16,7) ve fiziksel özelliklerinin (%22,6) bu eylemlere maruz kalmalarında önemli faktörler olduğunu beyan etmiştir. Diğer bölüm öğrencilerinde ise cinsiyet özelliklerinin (%54,8) baskın bir neden olduğu görülmektedir. Cinsiyet özelliklerini fiziksel özellikler (%24,7) ve etnik kimlik/ırk aidiyetleri (%12,3) takip etmiştir. Çalışmada ortaya çıkan bulguların bir benzeri Pew Araştırma Merkezi'nin (Duggan, 2017) Amerika'da yaptığı araştırmada da görüşmüştür. Araştırmada çevrimiçi tacize uğradığını beyan eden katılımcıların %34'ü fiziksel görünüşleri, %32'si cinsiyetleri, %23'ü ise etnik kimlikleri dolayısıyla çevrimiçi tacize uğradıkları belirlenmiştir. Oshiro ve ark. (2021) siber ırkçılık ile ilgili çalışmalarında dijital platformlarda siyahi bireylerin daha ırkçı söylemlere maruz kaldıklarını ortaya çıkarmıştır. İrkçi ve nefret söylemlerinin sosyal medyada yer edinmesinde toplumsal alandaki söylemlerin dijital ortama yansımaları, sosyal medyanın denetimsiz bir alan olması ve kullanıcıların hâkim eğilimlerin gücünü arkasına alıp beğeni alabilme gibi durumlar rol oynamaktadır (Karaboğa ve Işık, 2022).

Genel olarak bakıldığında spor bilimleri ve diğer bölümleri okuyan her iki grup açısından cinsiyetlendirilmiş şiddetin dijital ortamda inşa edildiği görülmektedir. Kadınların ilişkileri veya tercihleri ile ilgili olarak kendilerine çizilen sınırların, sunulan imkânların ve onlar için belirlenen normların ya da konuların dışına çıktıklarında toplumsal anlamda şiddete maruz kaldıkları gerçeği (Kara ve Uluç, 2019, s. 1575) dijital ortamlarda görülmektedir. Henry ve Powell (2016) korkutma sindirme gibi özelliklerin yanı sıra aşağılama ve kötülemek gibi

hedeflerle kadınların partner şiddetine maruz kalabildiklerini ortaya çıkarmıştır. Yıldız ve Özarlan (2022) ise cinsiyet ile ilişkili olarak kadınlara yönelik partneri denetleme ve baskılama, ısrarlı takip (stalking) ve ilişkinin başlaması/yeniden başlaması konusunda aşırı ısrar, cinsel içerikli paylaşım (sexting) için zorlama, cinsel içerikli şantaj ve intikam pornosunun yaygın şiddet pratikleri olduğunu belirlemiştir.

Çalışmada katılımcıların maruz kaldıkları eylemlere ilişkin gösterdikleri tepkiler ya da geliştirdikleri önlemler de sorulmuştur. Katılımcıların önemli bir kısmının genellikle bloklama (%72,7) ve uygulama içinde şikâyet etme (%36,4) gibi seçeneklerini değerlendirdikleri; buna karşın sosyal önlemler veya hukuki girişimler konusunda zayıf tepkiler gösterdikleri belirlenmiştir. Şiddet, istismar ve olumsuz davranışlar konusunda gençlerin bildirim konusundaki zafiyetleri bu çalışmada görülmüş ve katılımcıların büyük oranda bireysel bazı önlemleri tercih ettiği görülmüştür. Amerika’da siber zorbalık ile ilgili olarak gençler ile ilgili yapılan bir çalışmada (Paulet ve Chawdhry, 2012) siber zorbalık kurbanı gençlerin sadece %10’unun bu durumu bir yetişkine bildirdiği ortaya çıkmıştır. Yine Yıldırım (2019) yaptığı araştırmada katılımcıların dijital şiddete karşı kişiyi engelleme, gelen mesajı ve tepkileri yok sayma ve kendi hesaplarını gizleme gibi seçenekler geliştirdiklerini belirlenmiştir. Cebecioğlu ve Altıparmak (2017)’in çalışmasında da dijital şiddet durumunda kadınların % 65,1’inin, erkeklerin de %61,4’ünün genellikle uygulamayı kaldırma gibi bir seçeneği kullandıkları görülmüştür.

Araştırmadan elde edilen veriler ve literatürdeki diğer çalışmalar şiddetin ve zorbalığın fiziksel alanın ötesine taşınması nedeniyle dijital ortamda ortaya çıkabileceğini ve daha fazla alan bulabileceğini göstermiştir. Ayrıca çalışma özelinde bakıldığında spor ile ilişkili bölümlerde okuyan bireylerin diğer bölümlerde okuyan bireylere göre dijital şiddet tehdidine daha açık olduğu görülmektedir.

Dijital araçların yaşamımıza daha fazla girdiği ve günlük yaşamımızın çoğu pratikleri üzerinde etkili olduğu, sadece sanal dünya tanımlanmasının yeterli olmadığı gün gittikçe ortaya çıkmaktadır. Bireylerin bu araçlarla daha fazla zaman geçirdikleri ve dijital araçlar ve uygulamalar ile sosyalleştikleri günümüzde, teknolojik araçların ortaya çıkardığı sıkıntılar konuşulmakta ve bu sıkıntı ve sorunlar yeni biçim ve özellikler olarak yeniden üretilmektedir. Dijital şiddet, yeni bir şiddet biçimi olmasının getirdiği özelliklerin yanında yeni yöntem ve metotlarla çözüm üretilmesi gereken bir olgu olarak önümüzde durmaktadır. Yeni kuşaklar ve gençler tarafından daha fazla kullanılması ve yine şiddetin söz konusu kuşaklarda daha fazla yaşanan bir olgu olması, çözüm yaratma noktasında farklı aktörlerin rol oynamasını

gerektirmektedir. Bu anlamda başta çocuk ve gençlerle sıkı ilişkileri olan ebeveyn ve eğitimciler olmak üzere farklı kurumların önleyici çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Birey üzerinde yaratabileceği olumsuzluklar dikkate alındığında çocuk ve gençlerin yanında aile ve eğitimcilerin farkındalığı en önemli önleyici çalışma olacaktır.

Dijital araçlar günlük yaşamımızın önemli bir parçası olmanın yanında iş hayatının da vazgeçilmez araçları olmuş durumdadır. Bu anlamda üniversitenin tüm öğrencileri bir şekilde dijital araçları kullanmaktadır. Yine sosyal medya iş hayatında ve reklacılıkta önemli platformlar olmaktadır. Dolayısıyla üniversite yıllarında dijital şiddet ve dijital güvenlik ile ilgili farkındalıklarının artırılmasını, önlemler konusunda bilinçlendirilmeleri ve üniversitelerin bu konuda eğitimler ve bilimsel çalışmaları ile öncülük yapması faydalı çalışmalar olacaktır.

Bunun dışında akademik çalışmalar ile sorunun konuşulması, görünür kılınması ve çözüm üretilmesi oldukça önemlidir. Hem daha önceki çalışmalar hem de bu makalede elde edilen veriler daha fazla araştırma gerektirdiğini göstermektedir. Konuyla ilgili yeni yapılacak akademik çalışmalar dijital şiddetin yaygınlığı, etkileri, toplumsal alt yapısı ve bireysel etkileri gibi dijital şiddetin doğasına anlamaya yönelik olması önemlidir. Yine özellikle nitel çalışmalar ile dijital şiddetin nedenleri üzerinde yoğunlaşmak mümkündür. Diğer bir nokta ise dijital şiddeti cinsiyet, etnisite, engellilik, bedensel özellikler üzerinde araştırılmasıdır. Yine dezavantajlı grupların dijital ortamda yaşadıkları deneyimleri ortaya çıkarmak bilimsel araştırmalar için gelecek perpektifi sağlayabilir.

Dijital araçların olumsuz sonuçları ve bu konuda hem bireysel hem de kurumsal endişeler, mevcut hukuki girişimler geliştirmesi gerektiğini ya da olası yeni hukuki düzenlemelerin yapılması gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Bu anlamda sorunun diğer boyutu olan hukuk ile ilgili araştırmaların ve somut düzenlemelerin artması gerektiğine işaret etmektedir.

Dijital şiddet bireyler arası ilişki biçimi, bireysel özellikler ve iş yaşamından dolayı farklı kurumlarda ortaya çıkabilmektedir. Bu kurumlardan biri olan sporda da farklı demografik, bireysel ve sosyolojik özelliklerinden dolayı alan bulabilmektedir. Çalışmada spor ile ilişkili bölümler ele alınmıştır. Ancak spor kurumunun çok farklı organizasyon biçimleri bulunmaktadır. Profesyonel spor kulüpleri, okul sporları, bakanlıklara bağlı spor örgütlenmelerinde spor yapan binlerce birey bulunmaktadır. Bunların dijital şiddet deneyimlerinin araştırılması faydalı olacaktır. Özellikle sportif faaliyetlerle uğraşan bireylerin sosyal medya platformlarında maruz kaldıkları şiddet ile ilgili önlemlerin geliştirilmesi için konu üzerinde daha fazla araştırma yapılması önemli bir hale gelmektedir.

Kaynakça

- Agatston, P., Kowalski, R. ve S., Limber. (2007). Students' perspectives on cyberbullying. *Journal of Adolescent Health*, 41, S59-S60.
- Arslan, A. (2020). Ortaöğretim öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeyleri ve şiddet eğilimlerinin belirlenmesi. *Journal of Computer and Education Research*, 8(15), 86-113.
- Ayan, S. (2010). *Aile ve şiddet, aile içinde çocuğa yönelik şiddet*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Bakır, A. ve Kalkan, M. (2019). Siber flört istismarı ölçeği'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *OPUS International Journal of Society Researches*, 14(20), 75-95.
- Bjelajac, Ž. ve Filipović, A. (2021). Specific characteristics of digital violence and digital crime. *Pravo-teorija i praksa*, 38(4), 16-32.
- Borrajo, E., Gámez-Guadix, M., Pereda, N. ve Calvete, E. (2015). The development and validation of the cyber dating abuse questionnaire among young couples. *Computers in Human Behavior*, 48, 358-365.
- Brackenridge, C. ve Fasting, K. (2002). Sexual harassment and abuse in sport: The research context. *The Journal of Sexual Aggression*, 8(2), 3-15.
- Cantor, N., Joppa, M. ve Angelone, D. J. (2021). An examination of dating violence among college student-athletes. *Journal of interpersonal violence*, 36(23-24), 13275-13295.
- Caridade, S., Braga, T. ve Borrajo, E. (2019). Cyber dating abuse (CDA): Evidence from a systematic review. *Aggression and Violent Behavior*, 48, 152-168.
- Cebecioğlu, G. ve Altıparmak, İ. B. (2017). Dijital şiddet: Sosyal paylaşım ağları üzerine bir araştırma. *Sakarya University Journal of Education*, 7(2), 423-431.
- Collins, R. (2008). *Violence: A micro-sociological theory*. New Jersey: Princeton University.
- Council of Europe. (2020). *Cyberviolence*. <https://www.coe.int/en/web/cybercrime/cyberviolence>.
- Corcoran, L., McGuckin, C. ve Prentice, G. (2015). Cyberbullying or cyber aggression?: A review of existing definitions of cyber-based peer-to-peer aggression. *Societies*, 5(2), 245-255.
- Cross, D., Lester, L. ve Barnes, A. (2015). A longitudinal study of the social and emotional predictors and consequences of cyber and traditional bullying victimisation. *International Journal of Public Health*, 60(2), 207-217.

- Doğar, Y. (2019). Analyzing the cyberbullying behaviors of sports college students. *International Education Studies*, 12(11), 36-46.
- Douglas, K. ve Carless, D. (2009). Abandoning the performance narrative: Two women's stories of transition from professional sport. *Journal of Applied Sport Psychology*, 21(2), 213-230.
- Duggan, M. (2017). *Online harassment 2017*. Washington: Pew Research Center.
- Ekrem, E. C. ve Güneri, S. E. (2021). Kadına yönelik şiddetin dijital dünyaya yansması. *Uluslararası İnsan Çalışmaları Dergisi*, 4(8), 362-370.
- Ellyson, A. M., Adhia, A., Lyons, V. H. ve Rivara, F. P. (2021). Prevalence, age of initiation, and patterns of co-occurrence of digital dating abuse behaviors nationwide. *Children and Youth Services Review*, 122, 105921.
- Erdur Baker, Ö. ve Kavşut, F. (2007). Akran zorbalığının yeni yüzü: Siber zorbalık. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*, 27, 31-42.
- Fasting, K., Chroni S. ve Knorre N. (2014). The experiences of sexual harassment in sport and education among European female sports science students. *Sport, Education and Society*, 19(2), 115-130.
- Gervis, M., Rhind, D. ve Luzar, A. (2016). Perceptions of emotional abuse in the coachathlete relationship in youth sport: The influence of competitive level and outcome. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 11(6), 772-779.
- Hartill, M. J. (2009). The sexual abuse of boys in organized male sports. *Men and Masculinities*, 12(2), 225-249.
- Henry, N. ve Powell, A. (2016). Sexual violence in the digital age: The scope and limits of criminal law. *Social & Legal Studies*, 25(4), 397-418.
- Internet Governance Forum (IGF). (2015). *Best practice forum (BPF) on online abuse and gender-based violence against women*. Geneva.
- Kara, Z. ve Uluç, M. A. (2019). Şiddetin cinsiyeti: Bir modern toplum anksiyetesi. *Şarkiyat*, 11(3), 1566-1581.
- Karaboğa, D. ve Işık, M. (2022). Dijital şiddet ve nefret söylemi. *Spor, Eğitim ve Çocuk*. 2(1), 1-26.
- Kavanagh, E., Jones, I. ve Sheppard-Marks, L. (2016). Towards typologies of virtual maltreatment: Sport, digital cultures & dark leisure. *Leisure Studies*, 35(6), 783-796.

- Kavanagh, E., Litchfield, C. ve Osborne, J. (2022). *Social media, digital technology and athlete abuse*. J. Sanderson (Ed), Sport, Social Media, and Digital Technology (1.baskı) içinde (185-204). Bradford: Emerald Publishing Limited.
- Kerr, G., Jewett, R., MacPherson, E. ve Stirling, A. (2016). Student-athletes' experiences of bullying on intercollegiate teams. *Journal for the Study of Sports and Athletes in Education*, 10(2), 132-149.
- Kızmaz, Z. (2006), Şiddetin sosyo-kültürel kaynakları üzerine sosyolojik bir yaklaşım. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 247-267.
- Kılıç, M. (2019). Sosyolojik açıdan sporda şiddet olgusu: Bütüncül bir bakış. *Muhakeme Dergisi*, 2(1), 83-98.
- Meggs, J. ve Ahmed, W. (2021). Applying cognitive analytic theory to understand the abuse of athletes on twitter. *Managing Sport and Leisure*, 1-10.
- Mishna, F., Kerr, G., McInroy, L. B. ve MacPherson, E. (2019). Student athletes experiences of bullying in intercollegiate sport. *Journal for the Study of Sports and Athletes in Education*, 13(1), 53-73.
- Modecki, K. L., Minchin, J., Harbaugh, A. G., Guerra, N. G. ve Runions, K. C. (2014). Bullying prevalence across contexts: A meta-analysis measuring cyber and traditional bullying. *Journal of Adolescent Health*, 55(5), 602-611.
- Nagle, J. (2018). Twitter, cyber-violence, and the need for a critical social media literacy in teacher education: A review of the literature. *Teaching and Teacher Education*, 76, 86-94.
- Oğuz Özgür, H. ve Özkul, M. (2022). Risk toplumunda kuşakların yeni şiddet deneyimi: Dijital şiddet. *Turkish Studies*, 17(3), 551-568.
- Ohlert, J., Seidler, C., Rau, T., Rulofs, B. ve Allroggen, M. (2017). Sexual violence in organized sport in Germany. *German Journal of Exercise and Sport Research*, 48, 59-68.
- Okumuş, E. (2014). *Doğamızdaki şiddet*. İstanbul: Siyah Beyaz Yayınları.
- Oshiro, K. F., Weems, A. J. ve Singer, J. N. (2021). Cyber racism toward black athletes: A critical race analysis of TexAgs.com online brand community. *Communication & Sport*, 9(6), 911-933.
- Özmen, Ş. Y. (2018). Dijital şiddet, siber zorbalık ve yeni medya okuryazarlığı üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(61), 958-966.

- Parent, S., Lavoie, F., Thibodeau, M. E., Hébert, M., Blais, M. ve Team, P. A. J. (2016). Sexual violence experienced in the sport context by a representative sample of Quebec adolescents. *Journal Interpersonal Violence*, 31(16), 2666-2686.
- Patton, D. U., Hong, J. S., Ranney, M., Patel, S., Kelley, C., Eschmann, R. ve Washington, T. (2014). Social media as a vector for youth violence: A review of the literature. *Computers in Human Behavior*, 35, 548-553.
- Paulet, K. ve Chawdhry, A. A. (2012). *Raising awareness: Education is the key to understanding cyberbullying*. Sözlü sunum, Proceedings of the Information Systems Educators Conference, New Orleans, Louisiana.
- Peterson, J. ve Densley, J. (2017). Cyber violence: What do we know and where do we go from here? *Aggression and Violent Behavior*, 34, 193-200.
- Rodríguez-Domínguez, C., Pérez-Moreno, P. J. ve Durán, M. (2020). Cyber dating violence: A review of its research methodology. *Anales de Psicología*, 36(2), 200-209.
- Sanderson, J. ve Weathers, M. R. (2020). Snapchat and child sexual abuse in sport: Protecting child athletes in the social media age. *Sport Management Review*, 23(1), 81-94.
- Seryol, S. ve Günbatar, M. S. (2022). Siber saldırganlık ölçümü: Lise öğrencileri üzerine bir çalışma. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(Özel Sayı), 1-27.
- Slonje, R. ve Smith, P. K. (2008). Cyberbullying: Another main type of bullying? *Scandinavian Journal of Psychology*, 49(2), 147-154.
- Smith, P. K. (2012). Cyberbullying and cyber aggression. C. McGuckin ve L. Corcoran (Ed), *Handbook of school violence and school safety* içinde (93-103). Oxfordshire: Routledge.
- Staupe-Müller, F., Hansen, B. ve Voss, M. (2012). How stressful is online victimization? Effects of victim's personality and properties of the incident. *European Journal of Developmental Psychology*, 9(2), 260-274.
- Stirling, A. E. ve Kerr, G. A. (2008). Defining and categorizing emotional abuse in sport. *European Journal of Sport Science*, 8(4), 173-181.
- Şener, G. (2013). *Sosyal medyada mahrem ilişkiler, gözetleme ve dijital şiddet*. Akademik Bilişim Konferansı, Antalya.
- Şener, G. ve Abınık, N. (2021). Türkiye'de dijital şiddet araştırması. *Toplumsal Bilgi ve İletişim Derneği Araştırması*. <https://www.stgm.org.tr/sites/default/files/2021-10/konda-rapor-8eylul.pdf>.

- Tompson, T. N., Benz, J. K. ve Agiesta, J. (2013). The digital abuse study: Experiences of teens and young adults. *Associated Press-NORC Center for Public Affairs Research*. https://apnorc.org/wp-content/uploads/2020/02/AP-NORC-Center-and-MTV_Digital-Abuse-Study_FINAL.pdf.
- Tripathi V. (2017). Youth violence and social media. *Journal of Social Sciences*, 52(1-3), 1-7.
- Türkoğlu, H. S. (2022). *Dijital şiddet kavramı üzerinden linç kültürü: Twitter üzerine bir inceleme*. Sözlü sunum, Yeni Yüzyıl'da İletişim Kongresi, İstanbul.
- Uğur, E., Akat, M. Savcı, M. ve Ercengiz, M. (2022). The validity and reliability studies of the scales of cyber-obsessional pursuit (cops) and cyber dating abuse (cdas): Adaptation to Turkish, *E-International Journal of Educational Research*, 13(3), 46-58.
- World Health Organization (2002). *World Report on Violence*. Geneva.
- Wieviorka, M. (2014). The sociological analysis of violence: New perspectives. *The Sociological Review*, 62, 50-64.
- Wilinsky, C. L. ve McCabe, A. (2021). A review of emotional and sexual abuse of elite child athletes by their coaches. *Sports Coaching Review*, 10(1), 84-109.
- Willard, N. E. (2007). *Cyberbullying and cyberthreats: Responding to the challenge of online social aggression, threats, and distress*. Champaign: Research Press.
- Vatandaş, S. (2021). Şiddet ve dijital oyunlar (şiddetin dijital oyunlar üzerinden deneyimlenmesi). *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1) 399-424.
- Yıldız, F. ve Özarlan, Z. (2022). Kadınların deneyimlerinden dijital flört şiddetine bakmak. *Etkileşim*, 9, 72-101.
- Zweig, J. M., Lachman, P., Yahner, J. ve Dank, M. (2014). Correlates of cyber dating abuse among teens. *Journal of Youth and Adolescence*, 43(8), 1306-1321.